

Het huiswerk

"De Nederlandse economie is nog niet klaar voor Europa. De wig en de lastendruk moeten drastisch omlaag en de fiscale structuur moet krachtig worden bijgesteld", aldus VNO-voorzitter Rinnooy Kan vorige week in de *Onderneming*¹. Wil ons land in 1997, als de EMU van start gaat, in de Europese voorhoede kunnen meespelen, dan heeft het nog een 'huiswerk' van f 32,5 mrd. voor de boeg, zo heeft Rinnooy Kan becijferd. Het grootste deel daarvan bestaat uit het terugdringen van de wig – het verschil tussen bruto loonkosten en netto loon – naar gemiddeld Europees niveau. Daarnaast moet de vennootschapsbelasting omlaag en moet het ondernemersvermogen in de vermogensbelasting worden vrijgesteld.

Rinnooy Kan is niet bang dat Nederland het toelatingsexamen voor de EMU niet zal halen. Wat de inflatie, de rente en de wisselkoers betreft voldoet Nederland al aan de eisen en als het ombuigingsbeleid wordt volgehouden zal het met het financieringsstekort ook wel lukken. De overheidsschuld zal in 1997 nog boven de norm van 60% van het bruto binnenlands produkt liggen, maar de afgezwakte norm van Maastricht (een dalende schuld die in de buurt van het streefcijfer komt) zal waarschijnlijk wel worden gehaald. Rinnooy Kants grootste zorg is de wig, die in ons land 9 procentpunten boven het Europese gemiddelde ligt en 13 procentpunten boven het gemiddelde van de OESO.

De hoge wig betekent dat de Nederlandse werknemer relatief veel kost en relatief weinig overhoudt. In een geïntegreerde markt, waarin produktiefactoren steeds mobieler worden, kan dat problemen gaan opleveren. Hoewel arbeid niet zo'n erg mobiele produktiefactor is, ligt het voor de hand dat de loonniveaus in naburige landen naar elkaar toegroeien. Vakbondseconoom Piet Vos van de Industriebond FNV heeft er al op gewezen dat Nederlandse werknemers op een gegeven moment zullen gaan vragen om een vergelijkbaar netto inkomen als hun Duitse collega's. De Industriebond FNV zal ook meer gaan kijken naar de gang van zaken in Europa dan naar de Haagse cijfers en zich daarbij vooral richten op haar Duitse zusterorganisatie, de IG Metall². Dat kan het einde betekenen van de loonmatiging. Als op dat moment de wig in ons land nog steeds veel hoger is dan in bijvoorbeeld Duitsland, prijst de Nederlandse werknemer, c.q. het Nederlandse produkt, zich uit de markt.

De oorzaak van de hoge wig is bekend: de hoge kosten van de sociale zekerheid. Vooral de uitgaven voor gezondheidszorg en arbeidsongeschiktheid zijn in ons land veel hoger dan in andere Europese landen. De OESO heeft er in haar laatste rapport over Nederland nog eens op gewezen hoezeer de situatie in ons land is scheefgegroeid³. Zouden de kosten van de gezondheidszorg en arbeidsongeschiktheid naar het Europese gemiddelde kunnen worden teruggebracht, dan zou daarmee al driekwart van het wigverschil zijn verdwenen. De wig zou ook kleiner worden als meer mensen in ons

land aan het arbeidsproces zouden deelnemen. Eén procentpunt stijging van de participatiegraad (ca. 100.000 personen) betekent een vermindering van de belasting- en premiedruk van ruwweg f 2,5 à 3 mrd. of wel een verkleining van de wig met één punt.

Naast de hoge wig vreest Rinnooy Kan de fiscale concurrentie. Om kapitaal en ondernemerschap aan te lokken neigen de EG-lidstaten ertoe om de belasting op ondernemend vermogen te verlagen. Nederland kan daarbij niet achterblijven. Daarom pleit Rinnooy Kan voor 1997 voor een verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting naar 30%, afschaffing van de vermogensbelasting en van de dubbele druk op winst en dividendinkomen, en liefst ook nog verlaging van de BTW van 18,5 naar 17%. Te zamen een pakket van f 6,5 mrd. De vermindering van de belastingopbrengst mag echter niet ten koste gaan van de prestaties die de overheid levert op het terrein van onderwijs, infrastructuur en kwaliteit en tempo van de besluitvorming, want ook die factoren zijn van wezenlijk belang voor het internationale concurrentievermogen.

Opmerkelijk genoeg roept het VNO vooral de overheid op om met het achterstallige huiswerk te beginnen. Zeker als het gaat om het verkleinen van de wig en het verhogen van de participatiegraad, ligt er een belangrijke taak voor het bedrijfsleven zelf. Het is te gemakkelijk om van de overheid een oplossing te vragen voor het uit de hand lopen van de WAO-uitgaven, terwijl de enige echte oplossing voor het WAO-probleem is dat het bedrijfsleven zelf meer doet aan preventie, scholing, herplaatsing en gericht ouderenbeleid om te voorkomen dat mensen in de WAO belanden. Ook valt er wat te verdienen met het beperken van de kosten van de VUT, die een steeds groter onderdeel van de wig zijn gaan vormen. Na jaren onderhandelen heeft AKZO nu een eerste stap gezet naar een creatievere en op den duur meer betaalbare oplossing voor het uitreden uit het arbeidsproces. Om de participatiegraad te verhogen zou het bedrijfsleven kunnen beginnen met het wegnemen van barrières zoals de algemeenverbindendverklaring van cao's en het gebrek aan kinderopvang in bedrijven. Weliswaar worden hier en daar initiatieven genomen, maar de omvang daarvan is nog erg beperkt.

Rinnooy Kan heeft gelijk dat Nederland zijn huiswerk voor het Europa van morgen nog niet afheeft. Maar die boodschap geldt niet alleen voor het Haagse circuit, maar ook voor zijn eigen leden, die voor hun sociaal-economische vakken nog wat onvoldoendes moeten wegwerken.

L. van der Geest

1. Economie Nederland niet klaar voor EMU, *Onderneming*, 21 januari 1992.
2. EMU dringender voor vakbeweging dan sociaal handvest, *Het financiële Dagblad*, 31 december 1991, blz. 9.
3. OESO, *Economic surveys, Netherlands*, Parijs, 1991, blz. 59 e.v.